

SŁOWIANIE – PLEMIONA, STRUKTURA SPOŁECZNA, WIERZENIA I PIERWSZE PAŃSTWA SŁOWIAŃSKIE.

1. Słowianie

Najliczniejsza etnicznie i językowo indoeuropejska grupa ludnościowa w Europie, zamieszkująca głównie środkową, wschodnią i południowo-wschodnią część tego kontynentu. Zwyczajowo dzielą się na Słowian wschodnich (Rosjanie, Ukraińcy, Białorusini), zachodnich (Polacy, Czesi, Słowacy) i południowych (Serbowie, Chorwaci, Słoweńcy, Macedończycy, Bułgarzy).

Jako wspólnota językowa wykształcili się ok. połowy I tysiąclecia n.e. z bałto-słowiańskiej grupy językowej. Pierwotne siedziby przodków Słowian znajdowały się w południowej części wschodnioeuropejskiej strefy leśnej oraz na pograniczu strefy leśno-stepowej.

Wg źródeł archeologicznych i źródeł pisanych z VI w., uformowanie się i krystalizacja kultury słowiańskiej miały miejsce u schyłku IV i w początku V w. na terenach rozciągających się od podnóża Wschodnich Karpat, aż po Prypeć i środkowy Dniepr. Tereny te stanowiły obszar wyjściowy dla wielkiej ekspansji Słowian w V i VI w., w wyniku której zasiedlili oni obszary pomiędzy Odrą, Łabą i Soławą, aż do Półwyspu Jutlandzkiego na zachodzie, Bałkany, Peloponez na południu, a także tereny Czech, Moraw i Węgier oraz dorzecze Dniepru i górnej Wołgi na północnym wschodzie.

Źródła pisane wymieniają trzy główne ludy słowiańskie: Wenedów, Antów i Sklawinów.

Od wczesnego średniowiecza Słowianie zaczęli być wypierani z Peloponezu i dorzecza środkowej i dolnej Łaby. Ludność słowiańska międzyrzecza Łaby i Odry uległa germanizacji, podobnie częściowo zasymilowani zostali Słowianie na terenie Niziny Węgierskiej i późniejszej Rumunii. Sławizacji ulegli natomiast koczowniczy Protobułgarzy osiedleni na Bałkanach.

Podział plemion słowiańskich

Słowianie		
Zachodni	Południowi	Wschodni
<ul style="list-style-type: none">▪ plemiona polskie▪ plemiona pomorskie▪ plemiona połabskie: Wieleci, Serbowie Łużyccy, Obodryci▪ Czesi▪ Morawianie▪ Słowacy	<ul style="list-style-type: none">▪ Słoweńcy▪ Chorwaci▪ Serbowie	<ul style="list-style-type: none">▪ plemiona ruskie▪ plemiona białoruskie▪ plemiona ukraińskie

2. Struktura społeczna

W drugiej połowie I tysiąclecia struktura społeczna Słowian ulegała przemianie. Rozkładowi uległa wspólnota pierwotna choć kult przodków i wspólna własność ziemi przetrwały jeszcze wieki. Coraz większe znaczenie zyskiwała rodzina, jako podstawa struktury społecznej. Z biegiem czasu wspólnotę rodową zastępowała **wspólnota terytorialna** – u plemion polskich było to *opole*, u Słowian południowych – *župa*, u plemion ruskich *mir i wierw*. Olbrzymią rolę odgrywał **wiec** czyli zgromadzenie wszystkich wolnych członków, które decydowało o wszystkich ważnych sprawach. Wiec wybierał m.in. przywódcę, którego nazywano starostą (Manteuffel).

Początkowo wszyscy członkowie wspólnoty byli sobie równi jednakże wraz z upływem czasu społeczność uległa rozwarstwieniu na warstwę uprzywilejowanych bogaczy, z których wykształca się możni oraz na pozostałych członków wspólnoty, którzy choć wolni są ubodzy. Często zadłużali się u warstwy bogaczy i byli od nich uzależnieni. Oprócz tego niewielką część społeczności stanowili niewolnicy, wywodzący się głównie spośród jeńców wojennych.

Opole – wspólnota terytorialna oparta na więziach sąsiedzkich. Grunty orne w opolu były podzielone między poszczególne rodziny. Częścią wspólną były lasy, pastwiska i wody – użytkowano je wspólnie.

3. Wierzenia

Słowianie oddawali cześć siłom przyrody. Czczili:

- Słońce – jego personifikacją był bóg Swarozyc

- boga Wita – bóg wiatru i urodzaju. Nadawano mu różne imiona: na Rugii zwano go Swantowitem (Świętowitem), w Szczecinie Trygławem (Trygławem), w Wołogoszczy – Jarowitem
- oddawano cześć duchom przyrody: leśnym, rzeczonym itp.

Tylko niektórzy Słowianie budowali bogom świątynie (kąciny, gontyny). Największa była świątynia Swantowita na Rugii – Arkona. Większość plemion słowiańskich nie budowała świątyń, oddając bogom cześć pod gołym niebem i składając im ofiary.

Każda rodzina czciła swoich przodków. Uważano, że duchy są zawistne i zazdroszczą żyjącym dlatego karmiono je i pojono by uchronić rodzinę od ich zemsty.

4. Struktura polityczna

Rodziny zamieszkiwały wspólnotę terytorialną – opole. W ramach tej wspólnoty sprawowano sądy. Wspólnoty terytorialne łączyły się w plemiona – jednostki wyższego rzędu. Plemieniem rządził wiec, który na czas wojny wybierał wodza – księcia. Dążył on do przedłużenia władzy zwierzchniej również na czas pokoju, chcąc ją przekształcić we władzę dziedziczną. Plemiona łączyły się w związki plemion czyli tzw. wielkie plemiona.

5. Pierwsze państwa słowiańskie

Nazwa państwa i założyciel	Obszar	Opis
Państwo Samona powstało w VII w.	Obszar Moraw i Czech, tereny nad Soławą i Łabą	Plemiona zjednoczyły się przeciwko koczowniczym Awarom i Frankom. Po śmierci Samona w 658 r. państwo rozpadło się.
Państwo Wielkomorawskie założone przez Mojmira ok. 830 r. (IX wiek)	Obszar Moraw, Kotliny Czeskiej, Śląska, ziem serbołużyckich	Rządzone przez dynastię Mojmirowiców. Mojmir musiał uznać zwierzchność Franków. Jego syn Rościław uniezależnił się od obcych wpływów pokonując Ludwika Niemca. Około 865 r. przyjął chrzest w obrządku wschodnim. Sprowadził on z Bizancjum braci zakonnych <u>Cyryla i Metodego</u> , którzy dostosowali liturgię do języka słowiańskiego – tak powstała liturgia wschodniosłowiańska; posługiwali się alfabetem słowiańskim – <u>glagolicą</u> . Świętopełk I poszerzył granice o tereny Górnego Śląska, Panonii i Państwa Wiślan. Państwo upadło w 906 r. wskutek najazdu Węgrów.
Państwo czeskie powstało po upadku Państwa Wielkomorawskiego na początku X w.	Obszar Moraw, Kotliny Czeskiej, Słowacja, ziemie nad górną Odrą i Wisłą.	Powstało po upadku Państwa Wielkomorawskiego na początku X wieku. Rządy sprawowała dynastia Przemyślidów . W 929 r. Czechy uznały zwierzchność Niemiec – stały się lennem niemieckim. Czesi przyjęli chrzest w obrządku łacińskim. Czeska organizacja kościelna była podporządkowana arcybiskupstwu w Moguncji
Państwo Bułgarów powstało wskutek podboju plemion słowiańskich przez bułgarskiego wodza Asparucha w VII w.	Środkowa i północna część Półwyspu Bałkańskiego.	Bułgarzy byli plemieniem pochodzenia tureckiego, które podbiło plemiona Słowian osiedlone na Bałkanach. Ulegli sławinizacji przejmując język, tradycję i kulturę podbitych ludów dlatego ich państwo było państwem słowiańskim.

		Pierwszym władcą chrześcijańskim został Michał, który w 864 r. przyjął chrzest w obrządku bizantyjskim. Uczniowie Cyryla i Metodego wprowadzili język słowiański do liturgii i przekształcili alfabet słowiański w <u>cyrylicę</u> . W 925 r. Symeon Wielki przyjął tytuł cara Bułgarów i Greków. Państwo Bułgarów zostało uzależnione od Bizancjum w 1018 r. i utraciło suwerenność.
Państwo ruskie założone przez wodza Ruryka (z plemienia Waregów) w połowie IX w.	Państwo miało dwa ośrodki : Nowogród Wielki na północy i Kijów nad Dnieprem, na południu.	Państwo miało dwa ośrodki : Nowogród Wielki na północy i Kijów nad Dnieprem, na południu. Rządziła dynastia Rurykowiczów. Nazwano je Rusią Kijowską. Książę Włodzimierz przyjął chrzest w 988 r. w obrządku bizantyjskim